תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות · סדר נזיקין

תוספות על הוריות

בעלי התוספות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות על הוריות

בעלי התוספות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-על-הוריות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 4
דף ג. 5
דף ג: 6
דף ד. 7
דף ד: 8
דף ה. 9
דף ה: 9
דף ו. 10
דף ו: 10
דף ז. 10
דף ז: 10
דף ח. 11
דף ח: 12

דף ב.

הורו ב"ד – הם סנהדרי גדולה כדדרשינן בת"כ עדת ישראל עדה המיוחדת בישראל זו סנהדרי גדולה:

בין שעשו ועשה עמהן – צ"ע אם ב"ד עצמן חייבין להביא כשבה או שעירה דנהי דפר אין מביאין אא"כ רוב צבור עשו על פיהן מ"מ קרבן יחיד לייתו או שמא פטורים לגמרי:

הורו לה ב"ד להנשא – האי ב"ד אינו סנהדרין גדולה שהרי ב"ד יכולין להתירה לינשא. ומ"מ הני נמי אית להו האי דינא שאם עשתה כמו שהורו היתה פטורה כיון שתולה בב"ד:

אמר אביי והא אנן לא תנן הכי – הא דלא פריך ללישנא קמא לשמואל כמו דפריך הכא לרב דימי דללישנא קמא מצינן למימר דרב דימי אתא לפרושי דברי שמואל:

הכא מסקינן לענין קרבן [עד] שיאמרו מותרין לעשות – וה"ה בעלמא גבי הוראה דאין לתלמיד לסמוך על דברי רבו עד דא"ל הכי. והא דתניא פ' יש נוחלין (ב"ב קל:) אין למידין הלכה על פי מעשה. ה"פ התם אם יאמר לך אדם ראיתי מעשה שאירע בכה"ג שהורו כן אין לסמוך על דבריו דשמא לא עיין היטב ושמא אותו מעשה היה קצת משונה. עד שיאמר הלכה למעשה פי' עד שיביא לו מתוך ההלכה דאיתא לאותו דבר מה שאומר כי התלמוד ודברי האמוראין עיקר כדאיתא בירושלמי ריש פיאה אין למידין לא מהלכות ולא מהגדות ולא מן התוספתא אלא מפי התלמוד:

ואיכא דאמרי חדא קתני – ואין להקשות דלא ליתני כי אם על פיהם וממילא משמע דוקא על פיהם. שמא ה"א ה"ה נתחלף לו להכי תנא שוגג למימר באיזה שוגג דוקא על פיהם:

עד שיהיו כולן בשגגה אחת – צ"ע אם רוב צבור עשו בזה הענין שנתחלף להם והוי כולן בשגגה אחת אי מיחייב בית דין:

דף ב:

תנא – משנה יתירה דאפי' גמיר ולא סביר. תימה דלא ליתני במתני' כ"א תלמיד שאינו ראוי להוראה וכ"ת דא"כ הוה משמע דלא גמיר ולא סביר דהא מרישא ידעינן דקתני ועשה יחיד על פיהם דפטור. וי"ל דקמ"ל דאפי' גמיר וסביר הוה שוגג דטעה במצוה לשמוע דברי חכמים וחייב דלא תימא מזיד הוה:

וליטעמיך הא תניא בעשותה כו' – ברייתא היא בת"כ וגרסי' בה כגון שמעון בן עזאי ולהכי אלימא טפי לאקשויי מינה ממתני' דדוחק לומר דשמעון בן עזאי היה טועה

במצוה לשמוע דברי חכמים. ולפי זה לא גרסי' ודידי נמי כו' דהא בברייתא נמי קתני הראוי להוראה וגם בספר מדויק הבא מארץ ישראל ליתא:

תנא כלל והדר מפרש – דהך דרישא אתי כרבי שמעון דפטר אם חזרו בהן:

הרי אלו מעוטין – בירושלמי פריך בכל מקום הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות והכא למעט ומשני היינו דוקא במקום שהן זוגות כמו בספ"ק דסנהדרין (טו.) י' כהנים כתובין בפרשה דראשון ממעט ושני לרבות ושלישי למעט ורביעי לרבות וכן לעולם ובירושלמי (פ"ד) דמגילה פריך מעתה לא יצטרך שום כהן. ומשני דבחנם לא הזכיר כהן. ורשב"א פי' בנדה דהיכא דמיעוט אתי למעוטי דבר אחד כמו גבי כהנים כהן ולא ישראל התם אתי לרבויי. אבל היכא דכל חדא אתא למילתא לחוד כדהכא וגבי זאת היא העולה התם אתי למעוטי:

מעם הארץ אפילו מקצתו - לא גרסינן מעם דהא לעיל יליף מיניה פרט למומר ול"ג נמי אפילו מקצתו דבלאו הכי יחיד ואפילו הרבה משמע דמביאין מדמהדר ארובא. וה"ג בת"כ עם הארץ אפילו רובו ואפילו כולו:

ש"מ מיעוט בהוראה חייבין – תימה מהיכי תיתי דאפילו אי מברייתא משמע הכי מ"מ אסמכתא מקרא לא חזינן שיהיו חייבין במקום הוראה ועוד היכא משמע ליה מהך ברייתא דאי משום דלא מהדר ברישא ממיעוטא הא לא איצטריך דהא מיחיד ילפינן כי היכי דהוא חייב הכי נמי מיעוט קהל. וכן משמע בתורת כהנים דשנים ושלשה יש להן דין יחיד ונראה כגירסת ספרים דגרסי מאי אריא מיעוט מרובא כלומר מאי שנא מיעוט מרובא ומאי פשיטא מיעוט מרובא למאי דקאמר לא הן ולא בית דין אי לדבריך אלא מדאיצטריך למילף רובא שמע מינה דמיעוט פשיטא ליה משום דמייתי נמי בהוראה כשבה או שעירה:

דף ג.

אית ספרים דגרסי דתנן ר' יהודה אומר י"ב שבטים שחטאו מביאין י"ב פרים וכן נראה דהכי תנן ברישא דמתני' ובתר הכי תני ו' שבטים כו' ולא שביק רישא דמתניתין למנקט סיפא:

ר"מ סבר יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור – תימה מאי דוחקי' לכך דלמא ר"מ ס"ל דדוקא יחיד שעשה חייב אבל שנים ושלשה שעשו פטורים ולית ליה ברייתא דועדיין אני אומר כו' דבלא"ה לית ליה דברייתא אית לה יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ור"מ אית ליה דפטור ומיהו כיון דלא מצינו תנא דמחלק בין א' לשנים דחיק למימר הכי:

קהל גדול מלבוא חמת – אע"ג דד"ת מדברי קבלה לא ילפינן הא הוי גילוי מילתא בעלמא:
מועטין ונתרבו מאי – פרש"י (בעלמא) [בעיין] דהני לאו בני קרבן כמו משיח ונשיא אבל מרובין ונתמעטו כבר הוו בני קרבן. ולא נהירא דאפי' מרובין ונתמעטו כי נתמעטו לאו בני קרבן נינהו אם לא דבתר חטאה אזלינן אבל התם תרוייהו בני קרבן נינהו אלא מש"ה מבעיא ליה במועטין ונתרבו דאיכא למימר דאפי' ר"ש מודה דפטור כדפי' ואזיל:
הורו ב"ד שחלב המכסה את הקרב כו' – תימה דאמרי' לקמן (ד.) אין ב"ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין ובשלמא חלב שעל הדקין דאתי מריבוי' (חולין מט) ניחא דאין הצדוקין מודין בו אלא חלב המכסה את הקרב וכן דם מאי איכא למימר מיהו לפי התוספ' דמכילתין ניחא דתנא לקיים מצות חייבין כיצד יש חלב ודם בתורה אבל אין חייבין אלא על הקרב לשלמים. ואע"ג דדם חיה נאסר. שמא הצדוקים אומרים דגם הוא קרב:
וחזרו והורו שדם מותר – הא דקתני כה"ג דמשמע דוקא משום שידעו בינתים שטעו בחלב דהא אפי' לא ידעו נמי מצי למבעי כדקאמר משום דשני מינים הם דם שוה בכל ולא חלב אלא נקטי' אגב אחריני. והא דלא פשיט מההוא דלעיל עד שיהיו כולן בשגגה אחת. דהכא כיון דתליא בב"ד הוי שגגה אחת:
והורו שעבודת כוכבים מותרת – צ"ע מה יביאו כיון שאין קרבנותיהן שוין אם יביאו קרבן עבודת כוכבים וגם דחלב או לא וגם צ"ע אי דוקא מיבעיא דמעיקרא הוי מיעוט וכן בסוף אבל אי הוי רובו בסוף לא איצטרכי למיעוטא שיתכפר בפר להההוא מיעוטא. א"ד ל"ש אבל הא ודאי אי הוי מתחלה רובא ולבסוף מיעוטא אין מיעוט מצטרף לרובא כיון שכבר נתחייבו רובא בקרבן:
אלא כי תיבעי לך כו' – צ"ע אי הוי מצי למבעיא נמי למ"ד ב"ד מייתי אם מתו מיעוט צבור הראשונים ולא נודע כי אם אל אלו החיים מי אמרי' ב"ד [חייבי'] דמ"מ הם הורו שלא כדת או לא והא דנקיט מת ב"ד ולא נקיט הורו ב"ד אחר דלא אפשר כי אם בסנהדרי גדולה:

דף ג:

כל הוראה שיצתה ברוב צבור – למעוטי דאם חטאו חצי צבור ועשה גם הוא חייבין:
שעירי עבודת כוכבים – משום הכי נקיט לשון רבים דאיכא טובא שעירים שעירי ראש חודש ושעירי רגלים שהן מרובים. ואיידי דקאמר התם שעירים נקיט נמי הכא אע"ג דאינו [אלא] אחד כמו פר העלם:

משל דרבי אליעזר כו' – תימה דהתם בספק אכל ספק לו ולכולי עלמא אבל הכא לו אין ספק. וכן בסומכוס. מיהו יש לומר דבהא תרוייהו שוין דספק הוי:

דף ד.

שהביא כפרתו בין השמשות – משמע אבל קודם לכן נתכפר אע"ג דקרב אחר תמיד בין הערבים וקשה דבתוספתא משמע דפסולין וכן משמע בפסחים דרמי התם כתיב לא ילין עד בוקר הא כל הלילה ילין וכתיב השלמים עליה השלם כו' ולא משני הא לכתחלה הא דיעבד אלמא דפסולין. ושמא הכא נמי איירי במחוסר כפורים בערב פסח כדאמרינן התם אין מתעכב אחר התמיד בין הערבים אלא קטרת ונרות ומחוסר כפורים בערב פסח:

קרי ביה ונעלם מדבר – דמ"ם מונעלם קאי להכא ולהכא ואמר בירושלמי דאיכא דאמר גורעין ודורשין מתחלת פרשה לסופה וא"ד אף באמצע פרשה ויצקת עליה שמן הצקת שמן המנחה ללמד כל המנחות ליציקה הקשה ריב"ק בר' מאיר מאי שנא דהכא דרשינן ונעלם מדבר וגבי עדות יקום דבר לכ"ע דרשינן דבר ולא חצי דבר. וי"ל דודאי דבר כולה דבר משמע והכא מענייינו דקרא מכדי כתיב אחת מכל מצות ה' דמשמע מצוה שלימה למאי הלכתא כתב דבר אלא ע"כ למדרש ונעלם מדבר אפי' דבר אחד מן המצות וכן בכל דוכתי גורעין ומוסיפין ודורשין משום דוחקא דקרא דאיהו דחיק ומוקים אנפשיה. כי ההוא דהזהב דה"ל למכתב וחמישיתו יוסף עליו כי היכי דכתיב גבי מעשר. ובפ' יש נוחלין ה"ל למכתב אשתו תירש את הנחלה וכי כתב קרא צריך ליישב המקרא על ידי גרעון ותוספת. תימה מנ"ל דאתי קרא לחייב רק קיום מקצת וביטול מקצת דלמא קרא אתא אפילו לחייב בכך וכל שכן בביטול כל הגוף כדאמר בפ' הנחנקין גבי עבודת כוכבי' דכתי' מן הדרך אפי' מקצת דרך וחייב בקיום מקצת ובין על כל הגוף אבל בשאר מצות אינו חייב אלא בביטול כל הגוף. וי"ל דהתם כתיב ללכת בה ותניא בספרי ולא העושה במקצת ומשייר מקצת מיעוט בהדי קיום מקצת להכי בעבודת כוכבים דגלי קרא חייב אפילו במקצת הגוף. וגם בביטול כל הגוף חייב דלא גרע משאר מצות ואי לאו מיעוט דשאר מצות והוי כתיב סתמא היה חייב נמי בשאר מצות בכל ענין והכי נמי הכא ולהכי כתיב הכא דבר למעוטי כל הגוף. וליכא למימר אפכא דדבר כולו דבר משמע דתניא בת"כ כתיב הכא מכל מצות ה' וכתי' במשיח מכל מצות ה' ואי לא דמיחייב אלא בעוקר כל הגוף לא משכחת במצות האמורות אלא בתו מאנוסתו ואם חמותו ואם חמיו דבר שאין הצדוקין מודין בו. הועתק מפי' רבינו שמחה זצ"ל:

רב אשי אמר יליף דבר דבר מזקן ממרא – והתם יליף בתוספתא בין דם לדם ולא כל דבר והני דהכא לא שמיע להו ברייתא דילן מטעמא אחרינא:

בדבר שאין הצדוקין מודין בו – והא דאצטריך למעוטי כוליה דבר ולא נפיק משום דצדוקין מודין בו. כמו בתו מאנוסתו דלית להו ג"ש או אם חמיו ואם חמותו ומתני' דנקט נדה ושבת ועבודת כוכבים לא משום דאהנהו דוקא קאי אלא רק לפרש קיום מקצת נקטינהו:

יש נדה אבל הבא על שומרת יום כו' – בנדה גופה הוי מצי לאשכוחי טובא כגון בדם אדום בדם שחור וטובא דחשיב בת"כ אלא דאתא לאשמועינן אפילו בשומרת יום ובנדה מקרי קיום מקצת וביטול מקצת ובגמרא דפריך אי הכי אפילו נדה נמי ה"פ אפילו נדה בכה"ג אי הוה בדבר שאין הצדוקין מודין בו הוי קיום מקצת:

הכתיב וספרה לה ל"ג דהא בשמעתא בתרייתא דנדה מפיק לה ממשכב נדתה יהיה לה:

שלא כדרכה נמי הכתיב כו' – משמע דצדוקין מודין בו ובפ' אחד דיני ממונות גבי טעה בנואף ונואפת משמע דאין צדוקין מודין בו התם בהעראה שלא כדרכה:

הכתיב כל ימי זובה – ה"מ לאתויי קרא קמא דכתיב זוב דמה ימים רבים:

דאמרי הוצאה אסירא והכנסה שריא – ותנא הוצאה הכנסה קרי לה כדאמרינן במס' שבת (ב:) ובמסכת שבועות (ה.):

איכא דאמרי הוצאה והכנסה (שריא) [הוא דאסירא] אע"ג דהכנסה לא כתיבא סברא היא מה לי אפוקי מה לי עיולי (שבת צו:):

דף ד:

בעי רב יוסף אין חרישה כו' – רישא דאבות מלאכות דפ' כלל גדול נקט אבל חרישה צדוקין מודין בה ולרב יוסף נמי בעי דבר שאין מודין בו כדלקמן אמר לך רב יוסף כו' משמע דסבר כשמואל:

ש"מ אין שבת בשביעית כו' – משמע דאין צדוקין מודין בהאי דרשא אע"ג דלעיל דרשי ליה יהיה לה לשומרת (יבם) [יום]:

או שלא היה מופלא שבב"ד שם – פרש"י ולא היה במנין דא"כ אפי' קטן שבהם נמי כדאמרי' לעיל שיהיו כולן בהוראה. וקשה דהא אתותב לעיל (נ"ל דצריכין לומר דלפני התו' לא היה כתוב לעיל הא דמסיק ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא כו' עי' לקמן ברש"י דף (ה') [ז'] ע"א) ובת"כ מוסיף נמי אם אמר א' איני יודע דכמאן דליתי' דמיא:

אחד מהן גר או ממזר – בירושלמי שעברו ומנוהו. דמי שאין ראוי להוראה נעשה כאבן:

דף ה.

אם חלב אכל חייב כו' – תימה מי דמי התם בין בחלב בין בנותר חד קרבן הוא אבל הכא קרבן דעבודת כוכבים אינו שוה לחלב. וצ"ל דה"נ ידעי דלא איירי אלא בעניינים שקרבנם שוה כעין חלב ודם כדפרש"י:

ור"ש תלתא קהלי כתיבי כו' – יש ספרים דגרסי תרי קהל כתיבי וכן נראה ובעי למימר דחד קהל כוליה קרא לאורחא דקרא וחד קהל דרשינן קהל הקהל והיינו תרי קהל. ולר' מאיר חד קהל כוליה לאורחא דקרא ומיניה נמי שמעינן דאיירי בבית דין ולא בצבור וחד קהל לג"ש ולפי הגירסא הכתוב בספרים בעי למימר דתרוייהו אתו לג"ש ולא נהירא. מיהו אפשר דתלמודא בעי למימר לרבי שמעון דקהל האמור למעלה הוא בית דין עם הצבור ואי לא כתיב ההוא קהל ה"א דקהל למטה היינו צבור ולא בית דין ולרבי מאיר משמע איפכא. וע"ק אליבא דרבי שמעון לימא ד' קהל כתיבי ומייתר ליה חד קהל למעשה תלוי בקהל ולא הוה צריך לאהדורי אקרא אחרינא. מיהו ליכא למפרך לר"מ לדרוש ג' קהל כרבי שמעון למדרש מעשה תלוי בקהל כיון דאית ליה ג"ש דקהל בבית דין אמור א"כ לא מצי למילף משם מעשה תלוי בקהל דהא לעיל אמר הקהל ועשו הוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל א"כ מי שלמד משם סובר דקהל האמור למעלה בצבור מיירי ולר"מ לא ס"ל הכי דבצבור מיירי:

דף ה:

ה"א עד דעבדי בית דין בהדי רובא כו' – תימה השתא אע"פ שמיעוט נשארו מצבור לא חיישינן כ"ש דלא ניחוש לבית דין כיון דרובא נינהו בשלמא אי הוי בעינן כולהו ניחא דליבעי בית דין בהדייהו:

שבעה שבטים הוא דמייתו כו' – לר' יהודה דקאמר בברייתא לעיל אפילו שני שבטים ה"מ למיבעי אבל בב' שבטים לא אלא אמתני' מיבעי ליה דאיירי בז' שבטים:

כגון שחטאו ששה שבטים והן רובן כו' – תימה א"כ מ"ט דרבי שמעון דלא מחייב אלא פר אחד הא לא אשכחן דפליג אר' יהודה אלא דבעי נמי פר לבית דין אבל מודה מיהו לרבי יהודה דשבט אחד איקרי קהל:

הנני מפרך והרביתיך וגו' – תימה דשביק קרא דאמר הקב"ה ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך:

דף ו.

ה"ג בת"כ וכן היה ר"י אומר על עבודת כוכבים הביאום ואתא לפרושי דברי ר' יוסי:
אילים וכבשים – צריך עיון מאי טעמא נשרפו שהרי אינן באין על עבודת כוכבים:
הוראת שעה היתה – הוא הדין דעל כולהו מצי לתרוצי הכי:
ור' שמעון אומר ירעו – אף על גב דלא דמי דהכא מתו בעליהם מכל מקום לא חזו למקרבה ומה לי פסול זה ומה לי פסול אחר ואפילו הכי שמעינן ליה דירעו:

דף ו:

מזיד ועשה שוגג – תימה היכא הוי שוגג בלא הוראה אי אכיל בשתיקה ולא מיקרי הוראה הא מאחר שאינו מורה לאחרים כי אם לעצמו מה לי בשתיקה מה לי בדיבור:
(**אין**) [**כהוראת**] **בית דין כו'** – כמה עניינים שונה הכא מה שכבר שנה בפרק קמא אלא משום דאתי לפרושי רישא אמאי שוה להוראת צבור לענין שוגג ועשה כו' משום דשוו פר כהן משיח וצבור להדדי:
שוגג ועשה שוגג פשיטא – לעיל בפ"ק (ד:) דקתני שוגגין ועשו שוגגין לא פריך נמי פשיטא וצריך לומר אגב דתנא הכא דהתם ליכא לשנויי כדהכא דהיכי סלקא דעתך למימר דכולהו סנהדרין שכחו מאיזה טעם הורו:

דף ז.

מה צבור הורו ועשו אחריהן בהוראתן כו' – תימה היאך שייך לדמותו לב"ד דהכתיב לאשמת העם וטפי מסתבר לומר מה צבור אין חייבין עד שיורו הן אחרים אף משיח לא יהיה חייב כו':
לא אם אמרת בנשיא שכן מכפר לו ביוה"כ – המ"ל שכן נשיא אין מביא בהוראה אלא דאלימא פריך שמתכפר בצבור:
ואי דאינהו (**כו'**) **מופלאים הוראה דידיה כו'** – דהא איתקש לאשמת העם ותנן לעיל כו' כדפרש"י:

דף ז:

דיתבי בתרי מקומות וקמורו בחד איסורא – תימה מאי אצטריך בשוין אפי' לא שוו נמי הוראתן הוראה דהא דבעינן לעיל מופלא בב"ד שהיה להן ללמוד ולא למדו והכא מאי

אצטרכין ללמוד כיון דבאיסור אחד הורו ושניהן הורו שוה ונראה כספרים דגרסי מלתא דרב טפי בשוין בתר דמוקי בתרי אסורי:

נאמר כאן מעיני – תימה דלעיל בפ"ק משמע בדברי אביי דלא ידעינן שאר מצות אלא מעבודת כוכבים והכא משמע איפכא וי"ל דאביי נמי הכי בעי למילף כי הכא דעיני דעבודת כוכבים לא פשוט לן שהוא ב"ד אלא ה"ק ילפינן עיני עיני כלומר האי עיני דעבודת כוכבים ילפינן משאר מצות שהוא ב"ד והדר ילפינן ההוא מעיני מהאי לענין זה דכי היכי דגבי עבודת כוכבים מעשה תלוי בקהל כדמשמע נעשתה ה"נ האי עיני דשאר מצות:

דת"ר ישגו יכול יהיו חייבין על שגגת מעשה – תימה למאי איצטריך הא כבר ילפינן מדבר דבר דמקצת דבר בעינן והא לא שייך כי אם בהוראה ועוד איך יהיו חייבין על שגגת מעשה למ"ד ב"ד מביאין פר טוביה חטא וזיגוד מינגד מה חטאו ב"ד ועוד תניא פ"ק עם הארץ לרבות אפי' רובו ואפי' כולו דמייתו שעירה או כשבה ולא פר. וי"ל דאי לאו דמשמע דבעינן העלם דבר לא היינו אומרים שב"ד יהיו חייבין אלא צבור דאע"ג דלעיל דרשינן דמעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב"ד השתא מיהו לא דרשינן הכי מיהו הקישא דדבר צ"ל דמתחלה צריך למילף הוא ואח"כ לומר דבר ולא כל הגוף:

דף ח.

אין חייבין אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת – תימה אמאי קאמר על שגגתו חטאת הא היא גופה חטאת היא ומה שייך לומר אין חייבין חטאת אלא על דבר ששגגתו חטאת ושמא אגב דוכתא אחריתי דנקיט לה גבי מלקות נקיט נמי הכא עי"ל דה"פ דמה שאדם אחר היה מחויב חטאת על שגגתו הכא מביאין פר:

ויחיד דאמר קרא ואם נפש – ה"נ ה"מ למילף גבי יחיד מצות דה"נ כתיב ואם נפש אחת תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אלא דהכי ניחא ליה למילף:

ילמוד תחתון מעליון – וא"ת היכי יליף יחיד מנשיא והא נשיא גמיר מג"ש ואינו חוזר ומלמד בהיקש [כדאיתא בזבחים נ:] ויש לומר דגילוי מילתא בעלמא הוא ולא היקש דתרוייהו בכלל יחיד ובכלל נפש מיהו לעיל קשה דיליף עבודת כוכבים משאר מצות ושאר מצות מזקן ממרא והלא הלמד מגזירה שוה אין חוזר ומלמד בגזירה שוה [עי' זבחים ניפשט הש"ס דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה ואין חולק על זה וצריך עיון גדול] ויש לומר דבתר מלמד [אזלינן] והמלמד (תולין) [חולין]:

שהיא שקולה כנגד כל המצות - דכיון דמודה בה מה צורך לו לקיים כל המצות ומסתמא יעבור על כולן ובספרי מפיק לה מאת בריתי היפר משמע שכל הברית מיפר:

דף ח:

והא אמר מר עשר מצות נצטוו במרה - הא דלא מייתי מהני דכתיב בהדיא כגון מילה לאברהם שפיכת דמים דכתיב שופך דם האדם וגילוי עריות. משום דהכא נצטוו ישראל והתם בני נח:

חייב על עשה ועל לא תעשה שבנדה - בפרק ידיעות הטומאה מפרש שפירש מן הנדה בקושי שיציאתו הנאה לו כביאתו אלא ינעץ צפרניו ויפרוש באבר מת ולהכי חייב על אותו עשה דהוי בלא תעשה שיש לפרוש באבר מת. ובת"כ מפרש דאין חייבין על עשה דכתיב אשר לא תעשינה יכול שאני מוציא אף עשה שבנדה ת"ל מצות ה' ריבה וכו' ומה ראית כו' מוציא אני שאר מצות שאין בהן לא תעשה ומרבה אני עשה שבנדה שיש בה לא תעשה: סליק